
Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:5

Medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:23 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur en regelbunden medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan skulle kunna utformas och införas med beaktande av såväl församlingens ansvar som att nå nationell enhetlighet och översikt.

Utskottet anser att det arbetsmiljöverktyg som Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillhandahåller alla arbetsgivare i Svenska kyrkan och som redan har använts av ett större antal arbetsgivare, ger förutsättningar både för att kartlägga arbetsmiljön lokalt och för att åstadkomma övergripande statistik som återspeglar arbetsmiljöförhållanden i Svenska kyrkan från medarbetarperspektiv. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:23.

Motionens förslag

Motion 2018:23 av Sara Seppälä m.fl., Medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur en regelbunden medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan skulle kunna utformas och införas med beaktande av såväl församlingens ansvar som att nå nationell enhetlighet och översikt.

Bakgrund

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) åligger det en arbetsgivare att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Vidare har arbetsgivaren skyldighet att systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten samt att anpassa arbetsförhållanden till människors olika förutsättningar. För anställda i församlingar och pastorat är det kyrkorådet i egenskap av styrelse (4 kap. 1 § kyrkoordningen) som är arbetsgivare och har arbetsmiljöansvaret.

Som en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet genomför många arbetsgivare psykosociala undersökningar som speglar hur de anställdas arbetsmiljö ser ut på lokal nivå d.v.s. i församlingen eller pastoratet.

Den senaste större tillsynen av Svenska kyrkan från Arbetsmiljöverket gjordes 2007 och utmynnade i Arbetsmiljöverkets Rapport 2007:3. Tillsynens syfte var att få igång ett väl fungerande förebyggande arbetsmiljöarbete inom Svenska kyrkan och

med det minskade akuta insatserna från Arbetsmiljöverket. Enligt rapporten fanns vissa problem som kännetecknade arbetsmiljön inom Svenska kyrkan. Många av dessa menade Arbetsmiljöverket att man kunde komma tillrätta med, men det förutsatte ett aktivt lokalt arbetsmiljöarbete. En rad strukturella orsaker till arbetsmiljöproblemen man fann handlade om otydlighet i organisationsstrukturen, t.ex. otydligt ledarskap och ansvarsfördelning, ett stort antal förtroendevalda, bristande kunskaper i bland annat arbetsmiljö och arbetsledning, små organisatoriska enheter med sina begränsningar.

Som en direkt följd av Arbetsmiljöverkets tillsyn och de diskussioner som följde om arbetsmiljön tillkom bestämmelsen i 2 kap. 9 § kyrkoordningen om att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingen (KsSkr 2009:5 *Styra och leda* s. 29 ff.). Det som framfördes i tillsynen har även varit av betydelse i organisationsförändringar i församlingar och pastorat, bland annat så att en samlad ledning för all verksamhet i församlingar och pastorat eftersträvats för att på så sätt skapa större tydlighet.

Sedan mars 2016 gäller nya föreskrifter om arbetsmiljö från Arbetsmiljöverket. Föreskrifterna avser bland annat det som tidigare kallats psykosocial arbetsmiljö, nu inrymt i begreppet organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA). Syftet med föreskrifterna är att främja en god arbetsmiljö och förebygga risk för ohälsa på grund av organisatoriska och sociala förhållanden i arbetsmiljön.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation fungerar som gemensam arbetsgivarorganisation (34 kap. 6 § kyrkoordningen) och är därmed det organ på nationell nivå som primärt informerar, utbildar och bistår de kyrkliga arbetsgivarna, såväl församlingar, pastorat, stift som kyrkokansli, också i frågor som rör arbetsmiljön.

Kyrkostyrelsen är arbetsgivare för dem som är anställda på nationell nivå och har i förhållande till dem arbetsgivaransvar. I kyrkoordningens uppräknade kyrkostyrelsens uppgifter finns som första punkt att ”stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet” (10 kap. 3 §) vilket även kan omfatta stöd för att främja en god arbetsmiljö.

Under hösten 2017 gjordes vid Malmö universitet en forskningsstudie som finansierats av Svenska kyrkans arbetsorganisation kring diakoners och prästers arbetsmiljö, studien *En undersökning av prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö*. En elektronisk enkät gick ut till samtliga präster och diakoner med aktuella kontaktuppgifter i Svenska kyrkan. Enkäten besvarades av 1 515 präster och 579 diakoner, vilket motsvarade en svarsfrekvens på 58 procent. Studien jämförde den upplevda psykosociala arbetsmiljön för grupperna präster-diakoner, män-kvinnor och kyrkoherdar-övriga präster. Studien drog slutsatsen att det inte fanns några omfattande brister i den psykosociala arbetsmiljön inom Svenska kyrkan. Resultaten visade på sådant som högt socialt stöd från kollegor och att arbetsplatsen i positiv bemärkelse har stor betydelse för den anställda. Men rapporten pekade också på områden som kan förbättras och där Svenska kyrkan som arbetsgivare rekommenderades att göra insatser. Detta gällde bland annat kränkande beteende, ofta utfört av individer utanför organisationen, konflikten mellan arbete och fritid, rollklarheten och kvinnors arbetsmiljö.

Sedan 2017 tillhandahåller Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation alla arbetsgivare i Svenska kyrkan en kyrkoanpassad anonym personalundersökning med frågor som rör bland annat den psykosociala arbetsmiljön [Akka (Arbetsklimat i kyrkan)]. Enkäten ger arbetsgivarna möjlighet att använda ett gemensamt arbetsmiljöverktyg som är prövat och anpassat till Svenska kyrkan och till de arbetsmiljörättsliga kraven. 2017 använde 41 arbetsgivare Akka-undersökningen, både små församlingar och stora pastorat. 2018 är den även anpassad till stift och antalet enheter som använder den kommer att överstiga 50. Avsikten är att med hjälp av arbetsmiljöverktyget skapa

förutsättningar för ett lokalt förbättringsarbete och öka kunskapen på området genom att uppgifter från många anställda kan läggas samman till övergripande statistik.

TU 2018:5

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:23.
--

Utskottet anser att det är väsentligt att arbetsgivare i Svenska kyrkan ges förutsättningar för att erbjuda anställda en god arbetsmiljö. I arbetsgivarens systematiska arbetsmiljöarbete är enkätverktyg ofta ett användbart komplement till andra insatser för att kartlägga och förbättra arbetsmiljön. Medarbetarenkäter förutsätter generellt ett minsta antal personer för att fungera som anonymt verktyg på en arbetsplats varför inte samtliga arbetsplatser i Svenska kyrkan kan ha användning av en sådan enkät för sitt lokala arbetsmiljöarbete. Då ett ökande antal arbetsgivare i Svenska kyrkan har valt att använda samma enkätverktyg, anpassat för kyrkans arbetsgivare och tillhålllet av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, bedömer utskottet att det trots denna begränsning finns förutsättningar för att åstadkomma övergripande statistik som återspeglar arbetsmiljöförhållanden i Svenska kyrkan från medarbetarperspektiv. Mot bakgrund av detta anser utskottet att det inte finns skäl att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda frågan om medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.